

*Доцент кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного та
міжнародного права Львівського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент
Савайда Олена Іванівна*

ЗАГАЛЬНА КУЛЬТУРА ОСОБИ ТА СТАВЛЕННЯ ЇЇ ДО ПРАВОВОГО ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

В сучасній українській теоретичній, філософській та правовій науках значна увага приділена питанню загальної правової культури населення. Проте, хотілося б зазначити, що загальний рівень правової культури населення України лишає бажати кращого. В структурі правової культури населення нам би хотілося виділити її застосування та прояви у певних специфічних умовах її існування, а саме звернути увагу на використання її громадянами під час безпосереднього спілкування із працівниками поліції.

Так, як нам всім відомо, зараз сучасна правоохоронна система перебуває в процесі реформування. Ці реформації не дивлячись на те, що в більшій мірі стосуються працівників поліції та підлеглих їхнім структурам, також в свою чергу стосуються і змін у свідомості простих громадян та їхньому ставленні (тобто діях) до виконання прямих обов'язків поліції.

Актуальність даної проблематики має місце, оскільки процес повного та адекватного усвідомлення своїх вчинків та дій тягне за собою правомірну та правову поведінку правосвідомих громадян держави, а отже в свою чергу формуванню правової демократичної держави.

Безперечно, дотримання прав людини та громадянина поліцією є однією з головним завдань сучасної правоохоронної системи. Проте, є й інша сторона цього дотримання прав людини та громадянина, а саме законні підстави використання правових норм під час несення та виконання поліцейським своїх службових обов'язків. І цьому, другому випадку, загальна культура та загальне виховання особи відіграє чи не найважливішу роль у взаємостосунках громадян та поліції, що в свою чергу буде відображатися в правильному дотриманні прав та свобод людини та громадянина.

Мета поліції полягає у наданні цілісної картини дотримання права на життя, заборони катування та жорстокого поводження, свободи та особистої недоторканності та інших основоположних прав і свобод людини. З іншого ж боку є правова та моральна відповідальність осіб (в дотриманні та підкоренні поліцейським структурам держави під час виконання ними своїх безпосередніх професійних обов'язків), які зіштовхуються (з неправомірної сторони) чи співпрацюють із поліцією (тобто підкорюються та погоджуються виконувати законні вимоги поліції).

Не секрет, що головний акцент в діяльності поліції повинен бути на аналізі дотримання нею основоположних прав та свобод людини, що закріплені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950

року: порядок розділів та перелік прав, що в ній висвітлюється, відповідають порядкові статей Конвенції.

Досвід щорічного огляду стану дотримання прав людини в діяльності поліції вказує на те, що відбувається певна динаміка позитивних змін. Звичайно, із прийняттям нововведень у правоохоронній системі, а саме із створенням Національної поліції не може бути миттєвих перетворень. Проте це пов'язано з системними проблемами, присутніми у діяльності будь-якої поліції – як європейської так і пострадянської. Хоча безпосередньо поліція не може вирішити всі проблеми, вона має ініціювати їхнє вирішення шляхом підготовки законопроекту чи публічного оголошення таких проблем та шляхів їх вирішення.

Так наприклад, з цією метою в системі країн Національної поліції було створене Управління захисту прав людини (УЗПЛ). Цей підрозділ тісно співпрацює з Міністерством юстиції України і міжнародними експертами різних країн. Крім того, працівники Управління захисту прав людини займатимуться моніторингом дотримання прав людини в установах поліції, зокрема – в ізоляторах тимчасового тримання. Також під час реформації Національної поліції відбувається її тісна співпраця у сфері надання юридичної допомоги громадянам разом із Міністерством юстиції, вищими юридичними навчальними закладами України із специфічними умовами навчання та іноземними партнерами досвід, що покращує практичний досвід поліції України.

На мою думку, розкриваючи питання про права людини та діяльність української поліції в цій сфері є два взаємозалежних аспекти.

Перший аспект стосується поведінки людини та громадянина під час взаємостосунків із поліцією. Звичайна повага до будь якої професії (чи то прибиральник, чи то поліцейський) має бути притаманна будь якій людині. Адже це прояв елементарної загальної культури особи. Але в професії поліцейського є один важливий елемент його діяльності – це, безперечно, безпосередній захист прав, свобод людини, що робить його особливим елементом у механізмі забезпечення та дотримання прав і свобод людини та громадянина.

Звичайно, діяльність поліції у механізмі забезпечення прав і свобод людини і громадянина важко переоцінити. Адже саме співробітники поліції обслуговують саме фактичне використання особою своїх прав і свобод, підкріплюючи і взаємно підсилюючи один одного.

Завдання, функції, засоби та процедури їх реалізації стосуються фактично усіх громадян України. Це є свідченням того, що поліція за обсягом та різноманітністю регулює, контролює та здійснює дозвільні і попереджувальні функції та є диференційованим інструментом державної влади і одним з найважливіших елементів механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні [1, с.442].

Другий аспект стосується як загальної правової культури особи-поліцейського так і його професійних культурно-правових навичок та вмінь. Тому, тут доцільно говорити про професіоналізм поліцейського та ступінь

його усвідомлення, яка правова відповідальність лежить на його професії та на виконанні на належному рівні своїх обов'язків. Гідний рівень професіоналізму ніколи ще не шкодив дотриманню прав та свобод людини та громадянина.

Однозначно, ці два зазначені аспекти доповнюють один одного. Маючи в своєму арсеналі загальні витоки культури правового виховання та правової поведінки обидві ці сторони матимуть взаєморозуміння під час використання та забезпечення прав та свобод людини та громадянина (громадяни зі свого боку повинні чітко усвідомлювати з якою структурою держави мають справу, і справа тут не в залякуванні силою, якою наділені згідно закону поліцейські, а в повазі до закону та прав, та в розумінні необхідності існування такого структурного підрозділу, як Національна поліція та виконання нею складних специфічних зобов'язань перед громадянами держави). Безпечна країна, яка націлена на високий рівень професіоналів та свідомі громадяни держави запорука сильної демократичної та успішної країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хольвінська О. Я. Місце і роль поліції у механізмі забезпечення права людини і громадянина в Україні /// Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2016. - № 845. - С. 439-442.
2. Максимов С.І. Правова реальність як предмет філософського осмислення: Автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.01. – Харків, 2002. – 49 с.
3. Цимбалюк М.М. Правова реальність та онтологія правосвідомості // Право України. – 2007. – №12 С.12-20.
4. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс). – Х.: Эспада, 2007- 421с.